

Константин Калинин

УРБАНИЗАЦИОНЕН ИКОНОМИКС

Проф. д-р Константин Калинков

УРБАНИЗАЦИОНЕН ИКОНОМИКС

2015

Издаелство „Наука и икономика”
Икономически университет – Варна

Учебникът „Урбанизационен икономикс“ е предназначен за студентите от специалност „Икономика на недвижимата собственост“ към катедра „Икономика и управление на строителството“ при Икономически университет – Варна за образователноквалификационна степен „бакалавър“. Той може да се използва и от студентите от други висши учебни заведения, както и от специалисти от практиката.

В съдържателно отношение учебникът обхваща основните икономически теории и модели за развитие на градовете, като е направена логическа връзка със съвременните тенденции за развитие на градовете в началото на XXI век. На тази основа градовете са разглеждани в условията на интернационализация и глобализация.

Структурата на учебника съдържа дванадесет глави, като при разработването и написването им е потърсена логическа връзка и зависимост между пространственото и икономическо развитие на градовете. Акцентът е поставен върху икономическите функции и дейности на градовете, като база за тяхното пространствено развитие.

Икономическото влияние на градовете е свързано със съвременните градски формации – агломерации, конурбации и мегаполиси.

Авторът изказва благодарност на членовете на катедрения съвет при катедра „Икономика и управление на строителството“ за направените конструктивни бележки и препоръки, чрез които е постигнато подобряване на качеството на учебника.

Учебникът, като всяко първо издание, не е лишен от пропуски и недостатъци, затова авторът с благодарност ще приеме всички допълнителни бележки и препоръки, които ще бъдат отразени в следващото му издание.

Тази книга или части от нея не могат да бъдат размножавани, разпространявани по електронен път и копирани без писменото разрешение на издателя.

© Константин Савов Калинков, автор, 2015.

© Издателство „Наука и икономика“,
Икономически университет – Варна, 2015.

ISBN 978-954-21-0811-5

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

Предговор	9
Глава първа	
ЕВОЛЮЦИЯ НА ГРАДОВЕТЕ	13
1.1. Модел на идеалния	13
1.2. Модели на утопистите за градовете	23
1.3. Моделът на града на XIX век	34
Глава втора	
ТЕОРИИ ЗА ЛИНЕАРНИЯ	41
2.1. Урбанистичната теория и практика до появата на теорията за линеарния град	41
2.2. Теория за линеарния град – поява и особености	51
2.3. Развитие на теорията за линеарно-лентовия град	61
2.4. Развитие на линеарно-коридорните структури	68
Глава трета	
АТИНСКАТА ХАРТА	84
3.1. Атинската харта (1933 г.)	84
3.2. Новата харта от Атина (1994 г.)	89
3.2.1. Съвременният град	89
3.2.2. Основни принципи на градското планиране	97
3.2.3. Потребностите на утрешния град	101
3.3. Визия за развитие на града през XXI век (Нова харта от Атина – 2003 г.)	110
Глава четвърта	
ТЕОРИИ И КОНЦЕПЦИИ ЗА ИКОНОМИЧЕСКИ ЛОКАЛИЗАЦИИ В ГРАДОВЕТЕ	125
4.1. Локализацията на производствени дейности, фактор за развитие на урбанизираните територии	125
4.1.1. Теория за промишлената локализация на А. Вебер	125
4.1.2. Пазарната ориентация – прелом в развитието на теорията за промишлената локализация	130

4.1.3. Теорията на А. Льош–В. Кристалер за оптималната схема на пространствената конфигурация на икономическите центрове	133
4.1.4. Локализационният избор според пространствения марж на рентабилност на Д. Смит	141
4.2. Правилото „ранг–размер” на Ципф при прогнозиране развитието на системата от градове	144
4.3. Гравитационни модели за развитие на градовете	153
4.4. Локализация на различни видове икономически дейности в зоните на влияние на градовете (микроикономически подход на фон Тюнен)	158

Глава пета

СЪВРЕМЕННИ ГРАДСКИ ФОРМАЦИИ	165
5.1. Агломерации	165
5.2. Конурбации	174
5.3. Мегалополиси	177

Глава шеста

ИКОНОМИЧЕСКИ ФУНКЦИИ И ДЕЙНОСТИ

НА ГРАДОВЕТЕ	187
6.1. Икономическата роля на града	187
6.2. Градът – център на производствено-икономическа активност	191
6.3. Производствени модели за развитие на градовете	194
6.3.1. Динамичен производствен модел	198
6.3.2. Пространствен производствен модел	199
6.4. Модел за локализация на населението	200

Глава седма

КОНЦЕПЦИИ ЗА РОЛЯТА НА ИКОНОМИЧЕСКОТО

ВЛИЯНИЕ НА ГРАДОВЕТЕ	203
7.1. Зони на влияние на градовете	203
7.2. Транспортен йерархически модел на Кол	204
7.3. Теорията за централните места на Кристалер	206
7.3.1. Първоначална концепция на теорията за централните места	207

7.3.2. Формален модел	210
7.3.3. Развитие на теорията на Кристалер – критика	213
7.4. Теория за икономическия ландшафт на А. Льош	215

Глава осма

ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО НА

ГРАДОВЕТЕ

8.1. Природно-ландшафтно и функционално зонирание на територията на градовете.....	223
8.2. Проблеми на централната градска част и концепция за структурата на градовете	226

Глава девета

УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ НА ГРАДОВЕТЕ

9.1. Принципи за устойчиво управление на градската среда.....	236
9.2. Планове и програми за устойчиво управление на градската среда	242
9.2.1. Планове за устойчиво управление на градската среда.....	242
9.2.2. Програми за устойчиво управление на градската среда	246
9.3. Европейска рамка за създаване на по-добра жизнена среда в градовете	247

Глава десета

ТРАНСПОРТ И ТРАНСПОРТНИ ПРОБЛЕМИ

НА ГРАДОВЕТЕ

10.1. Движение и транспорт в градовете	255
10.1.1. Фактори, които влияят върху транспортното движение и потребностите от транспорт	257
10.1.2. Структура на уличната мрежа като основа на транспортната система на града	260
10.2. Градоустройствени предпоставки за организация на градското движение	265
10.2.1. Подвижност на градското население	268
10.2.2. Степен на моторизация	269

10.3. Градски транспорт	270
10.4. Проблеми на паркирането в централните части на градовете	284
Глава единадесета	
СЪВРЕМЕННИТЕ ТЕХНОЛОГИИ И РАЗВИТИЕТО НА ГРАДОВЕТЕ	290
11.1. Географски информационни системи (ГИС)	290
11.2. Оптимизиране на планирането на градовете чрез използването на технологии за 3D моделиране и ГИС	298
11.2.1. Дигитални градове	301
11.2.2. Технологиите и устойчивото развитие на градовете	303
Глава дванадесета	
ГРАДОВЕТЕ В УСЛОВИЯ НА ИНТЕРАНАЦИОНАЛИЗАЦИЯ И ГЛОБАЛИЗАЦИЯ	305
12.1. Откритата икономика като доминиращ тип стопанство в градовете на развитите страни	305
12.2. Локализация на фирми в международни градове	310
12.3. Световна и международна пространствена система от градове	318
Използвана литература	325